herpy

PŁAZY BEZNOGIE

Congo Caecilian

Herpele squalostoma

Herpele squalostoma to masywny, ryjący płaz beznogi z lasów deszczowych, plantacji i ogrodów Afryki Środkowej, osiągający około 46 cm długości. Składa jaja w ziemi, a samica leży zwinięta wokół jaj i młodych, które żywią się jej zewnętrzną warstwą skóry. W niewoli gatunek okazał się odporny w porównaniu z innymi płazami beznogimi.

Rodzina: Herpelidae Dawna nazwa: *Caecilia squalostoma*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**24-46 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**5-10 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Kopiący nory**
Środowisko	**Las deszczowy**
Toksyny skórne	**Brak znanych**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 40 × 40 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**22-25 °C**
Temperatura w nocy	**21-23 °C**
Wilgotność	**90-100%**
Woda	**Bez miski z wodą**
UVB	**Niewymagane**
Pokarm	**Owady i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Rozwój bezpośredni (bez kijanek)**
Miejsce składania jaj	**Na ziemi**
Liczba jaj w zniesieniu	**16**
Opieka nad potomstwem	**Pilnuje jaj**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Herpele squalostoma to masywny, walcowaty płaz beznogi z wyraźnie wysuniętym pyskiem. Ciało jest ciemnooliwkowe z drobnymi żółtawymi plamkami, a oczy są przykryte kością i nie są widoczne z zewnątrz. Osobniki powyżej 24 cm uważa się za dorosłe. Samice osiągają do 46 cm i 41 g, samce do 42 cm i 30 g. Gatunek należy do rodziny Herpelidae.

Pewne zewnętrzne różnice płciowe nie zostały udokumentowane. Długość życia nie jest znana; zwierzęta żyją w niewoli co najmniej około pięciu lat, a podane w ramce 5-10 lat to szacunek.

Toksyczność skóry: u gatunku nie udokumentowano działania toksycznego, ale płazy beznogie mają gruczoły skórne, więc po kontakcie ze zwierzęciem nie dotykaj oczu ani błon śluzowych. Myj ręce przed i po kontakcie i dotykaj zwierzęcia jak najmniej.

Występowanie i środowisko

Herpele squalostoma występuje w zachodniej części Afryki Środkowej i na skraju Afryki Zachodniej: w południowo-wschodniej Nigerii, Kamerunie, Gwinei Równikowej łącznie z Bioko, Gabonie, Republice Konga, zachodniej Demokratycznej Republice Konga i zachodniej części Republiki Środkowoafrykańskiej. Występowanie w Kabindzie w Angoli jest możliwe, ale niepotwierdzone, i nie zostało uwzględnione na mapie. Gatunek nie jest uznawany za zagrożony i występuje w kilku parkach narodowych.

> **Naturalny zasięg:** Nigeria, Kamerun, Gwinea Równikowa, Gabon, Kongo, Demokratyczna Republika Konga i Republika Środkowoafrykańska.

ŚRODOWISKO

H. squalostoma jest gatunkiem lądowym i ryje w luźnej, wilgotnej glebie nizinnego lasu deszczowego, ale spotyka się go także na plantacjach drzew owocowych, kakaowca i kawy, w przydomowych ogrodach wiejskich i w lasach wtórnych. W Kamerunie gatunek znaleziono do wysokości co najmniej 800 m n.p.m. Przebywa w górnych 10-15 cm gleby, często w pobliżu małych strumieni i źródeł, które płyną tylko w porze deszczowej. Dorosłe osobniki zjadają głównie żyjące w glebie ofiary o twardym pancerzu: turkucie, karaczany, chrząszcze i kraby, ale także mrówki, jaja owadów i dżdżownice. Młode jedzą przeważnie dżdżownice i mrówki.

Hodowla

TERRARIUM

H. squalostoma jest utrzymywany w niewielkiej liczbie, a zasady hodowli opierają się na doświadczeniach z samym gatunkiem i z innymi lądowymi płazami beznogimi. Zwierzę jest lądowe i ryjące, więc w hodowli najważniejsze jest podłoże. Dobrze sprawdza się pojemnik z grubego, szczelnego plastiku z dopasowaną pokrywą i obciążnikiem na wierzchu: płazy beznogie znajdą każdą szczelinę, a źle zamknięta pokrywa to najczęstsza droga ucieczki. Dorosły osobnik potrzebuje co najmniej 60 × 40 × 40 cm i 20-30 cm luźnego, wilgotnego podłoża do kopania.

Podłoże powinno być luźne, dobrze trzymać wilgoć i nie zbijać się w grudy: sprawdzone są niebielone włókna papierowe (ściółka na bazie papieru), stosuje się też sterylizowaną ziemię próchniczną. Samo włókno kokosowe może zbić się w jelitach i należy go unikać. Podłoże ma być wilgotne, ale nie tak mokre, by z garści dało się wycisnąć wodę, a na dnie nie może stać woda. Płaski kawałek kory lub drewna na powierzchni tworzy kryjówkę tuż pod powierzchnią i ułatwia kontrolę zwierzęcia.

Gatunek źle znosi zakłócenia: wymiana podłoża niszczy system korytarzy, a zwierzęta potem przez długi czas jedzą mniej. Dlatego wymieniaj podłoże tylko wtedy, gdy to konieczne, zwykle co 4-5 miesięcy, a w międzyczasie lepiej usuwaj zanieczyszczenia i martwe owady karmowe. Małe otwory wentylacyjne w bokach, zakryte drobną siatką, zapewniają wentylację i zatrzymują owady karmowe w środku; pokrywa powinna być bez otworów.

TEMPERATURA

Gatunek utrzymuje się w stabilnej, ciepłej temperaturze: 22-25 °C w dzień i 21-23 °C w nocy. Średnia temperatura gleby wpływa na to, ile zwierzęta jedzą, dlatego powinna być stała. Wahania większe niż około 3 °C i szybkie zmiany są źle tolerowane. Pojemnik może stać w pomieszczeniu o stałej temperaturze, albo mata grzewcza pod jednym końcem może wytworzyć gradient, dzięki czemu zwierzę samo wybierze między cieplejszą i suchszą a chłodniejszą i wilgotniejszą glebą. Zwierzę, które leży na powierzchni zamiast się zakopywać, ma za ciepło, za zimno, za mokro albo za sucho. Spoczynek zimowy nie jest konieczny.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Powietrze w pojemniku jest niemal nasycone, 90-100 %, ponieważ gleba jest wilgotna. Wilgotność utrzymuje się przez zraszanie podłoża i od czasu do czasu przekopywanie górnych centymetrów. Sprawdzaj dotykiem i zraszaj, gdy wierzchnia warstwa wydaje się sucha. Używaj wody butelkowanej, deszczówki lub odchlorowanej wody z kranu. Równomierna wilgotność w głębi jest ważniejsza niż konkretna wartość procentowa, a nieco suchsza część podłoża daje zwierzęciu wybór.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WODA I JAKOŚĆ WODY

Gatunek nie potrzebuje miski z wodą ani części wodnej. Wilgoć pochodzi z gleby, a skropliny na ściankach pojemnika wystarczą do picia. Miska z wodą może nadmiernie zawilgocić podłoże. Nigdy nie używaj wody z kranu zawierającej chlor lub chloraminę do nawilżania podłoża i unikaj mydła, środków czystości i kremu do rąk na dłoniach i narzędziach, ponieważ płazy wchłaniają substancje przez skórę.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek żyje pod ziemią i nie potrzebuje określonego programu oświetlenia. Wystarczy zwykły rytm dobowy pomieszczenia z 10-14 godzinami światła. UVB nie jest potrzebne, a pojemnik trzyma się w ciemności, aby zwierzę mogło kopać bez zakłóceń. Rośliny nie są potrzebne.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Dżdżownice to sprawdzony pokarm podstawowy: młode osobniki mogą wyrosnąć na duże, masywne dorosłe zwierzęta, jedząc wyłącznie dżdżownice, jeśli robaki są wcześniej wzbogacane wapniem i witaminami. Odpowiednie są małe i średnie dżdżownice, a dorosły osobnik dostaje 10-15 robaków co dwa tygodnie. Ponieważ dorosłe zwierzęta w naturze jedzą głównie ofiary o twardym pancerzu, świerszcze i małe krewetki są dobrym urozmaiceniem. Przekopuj podłoże co najmniej co dwa tygodnie: wiele pozostałych robaków oznacza przekarmianie albo zwierzę, które nie je.

Dżdżownice wzbogaca się proszkiem wapniowo-witaminowym dodanym do ich ziemi 4-6 dni przed karmieniem. Zwierzę rzadko widać podczas jedzenia. Dlatego nowego osobnika przez pierwszy miesiąc trzyma się w małym pojemniku, gdzie robaki są liczone przy podawaniu, a podłoże przegląda się co 3-4 dni.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

H. squalostoma spędza niemal całe życie pod ziemią i rzadko pojawia się na powierzchni. Gatunek trzyma się najczęściej pojedynczo, co ułatwia śledzenie kondycji i przyrostu; kilka osobników można trzymać razem przy regularnej kontroli. Zakłócenia, np. wymiana podłoża, sprawiają, że zwierzęta jedzą mniej, więc pojemnik powinien stać w spokoju. Należy unikać brania do ręki: skóra jest wilgotna i delikatna. Przenoś zwierzę tylko wtedy, gdy to konieczne, czystymi, wilgotnymi dłońmi bez kremu.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Dojrzałość płciowa u *H. squalostoma* nie została udokumentowana; osobniki powyżej 24 cm uważa się za dorosłe. Płci nie da się pewnie rozróżnić z zewnątrz. Rozmnażanie w niewoli nie zostało udokumentowane, a zwierzęta w handlu pochodzą najczęściej z odłowu.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

GODY I KOPULACJA

Zapłodnienie jest wewnętrzne. Nie udokumentowano, co wyzwala kopulację ani jak skłonić zwierzęta do kopulacji w niewoli. Jeśli zwierzęta mają być trzymane razem z myślą o rozmnażaniu, najważniejsze są stabilne warunki, głębokie podłoże, spokój i obfity pokarm.

JAJA I LARWY

Gatunek składa jaja w wilgotnej glebie, a młode wykluwają się jako małe płazy beznogie bez stadium larwalnego w wodzie. Samica leży ciasno zwinięta wokół jaj i świeżo wyklutych młodych, tak że całe zniesienie tworzy zwarty kłąb. W miocie jest około 16 młodych; liczba ta opiera się na niewielu osobnikach. Liczba miotów w roku nie została udokumentowana.

METAMORFOZA

Nie ma larw ani przeobrażenia: młode wykluwają się jako miniaturowe wersje dorosłych. Czas rozwoju jaj i temperatura inkubacji nie zostały udokumentowane.

Młode mają specjalne, wielowierzchołkowe zęby, którymi zdzierają i zjadają zewnętrzną warstwę skóry matki, a także otrzymują od niej dużą część bakterii skórnych i jelitowych. Później zęby zmieniają się na takie jak u dorosłych. Młode żywiące się skórą matki przybierają na wadze bez innego pokarmu. Samica musi mieć całkowity spokój: nie otwieraj pojemnika, gdy leży z jajami lub młodymi.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode zjadają resztki skóry, dopóki nie osiągną około 10-18 cm długości, ale już od około 10 cm przyjmują także dżdżownice i mrówki. Zostaw je przy samicy, dopóki nie zaczną jeść małych dżdżownic lub kawałków robaków, a potem przenieś do osobnego pojemnika z głębokim, wilgotnym podłożem. Świerszcze można wprowadzić od około 18 cm. Tempo wzrostu i moment przeniesienia do większego pojemnika nie zostały udokumentowane.

Zdrowie i częste błędy

Herpele squalostoma to jeden z najbardziej odpornych płazów beznogich w niewoli i radzi sobie znacznie lepiej niż gatunki wodne. Najczęstsze problemy u lądowych płazów beznogich to:

- Zwierzę leży na powierzchni: podłoże jest za mokre, za suche, za ciepłe, za zimne lub chemicznie nieodpowiednie. Wymień podłoże, sprawdź temperaturę i spróbuj innego źródła wody.
- Zaparcia: włókno kokosowe może zbić się w czop w jelitach. Używaj włókien papierowych lub sterylnej ziemi.
- Ucieczki: pokrywa musi szczelnie przylegać i mieć obciążnik na wierzchu.
- Spadek apetytu po zakłóceniach i wymianie podłoża.
- Zapalenie skóry to najczęstsza znana przyczyna śmierci płazów beznogich w niewoli. Utrzymuj podłoże w czystości i oglądaj skórę przy każdej kontroli.
- U gatunku wykryto grzyba chytridiowego (Bd). Nowe zwierzęta poddaje się kwarantannie, a ręce i narzędzia myje się między pojemnikami.

Udaj się do weterynarza znającego się na płazach, jeśli zwierzę nie je przez kilka tygodni, traci na wadze lub ma rany na skórze.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.